MAKROØKONOMISK OVERVÅGNING

I løbet af det seneste årti har EU oplevet store makroøkonomiske ubalancer og alvorlige forskelle i konkurrenceevnen. Disse har både forværret de negative virkninger af den finansielle krise, der begyndte i 2008, og forhindret en effektiv anvendelse af fælles pengepolitiske foranstaltninger til at løse dem. I 2011 indførte EU proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer for at kortlægge og korrigere sådanne ubalancer på nationalt plan, navnlig dem, der potentielt kan smitte af og påvirke andre EU-lande.

RETSGRUNDLAG

— Artikel 3 i traktaten om Den Europæiske Union (TEU)

— Artikel 119, 121 og 136 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

MÅL

Proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer (PMU) er en overvågnings- og håndhævelsesmekanisme, som har til formål at forebygge og korrigere makroøkonomiske ubalancer i EU. Overvågningen er en del af det europæiske semester for økonomisk samordning (2.5.4).

Overvågningen bygger på:

1. En rapport om varslingsmekanismen, der udarbejdes af Kommissionen og er baseret på en resultattavle med indikatorer og tærskler. Resultattavlens indikatorer vedrører eksterne ubalancer (løbende poster, den internationale nettoinvesteringsposition, den reale effektive valutakurs, ændringer i eksportandele, enhedslønomkostninger) og interne ubalancer (huspriser, den private sektors kreditstrømme, den private sektors gæld, offentlig gæld, arbejdsløshed og ændringer i den finansielle sektors passiver samt andre indikatorer vedrørende beskæftigelse og ledighed). Resultattavlens indikatorer udarbejdes primært af Eurostat på grundlag af data fra EU-landene. Desuden udarbejdes nogle data af Europa-Kommissionens Generaldirektorat for Økonomiske og Finansielle Anliggender (GD ECFIN), mens andre input kommer fra internationale institutioner såsom Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) og Den Internationale Valutafond (IMF), som indeholder nævnere for specifikke indikatorer, samt Den Europæiske Centralbank (ECB), som bidrager med tre supplerende indikatorer baseret på bankdata. Der er for hver resultattavle fastlagt en tærskel, som signalerer, at der kan opstå et specifikt problem. Visse tærskler er forskellige for medlemsstaterne henholdsvis i og uden for euroområdet. Hvis en medlemsstat overskrider flere tærskler, foretager Kommissionen en dybdegående undersøgelse, dvs. en yderligere økonomisk analyse, som har til formål at fastslå, hvorvidt makroøkonomiske ubalancer kan forventes at opstå eller allerede eksisterer, og hvorvidt eksisterende ubalancer er blevet korrigeret. I 2024 blev PMU-indikatorerne som led i den periodiske

revision vurderet i overensstemmelse med forordning (EU) nr. 1176/2011 med det formål at forbedre indikatorsættet for PMU-overvågning og sikre statistiske kvalitetsforbedringer, samtidig med at resultattavlens stabilitet og relevans bevares.

2. Forebyggende henstillinger. Hvis Kommissionen på baggrund af den dybdegående undersøgelse konstaterer, at der foreligger makroøkonomiske ubalancer, skal den underrette Parlamentet, Rådet og Eurogruppen. På grundlag af en henstilling fra Kommissionen kan Rådet rette de nødvendige henstillinger til den pågældende medlemsstat i overensstemmelse med den procedure, der er fastsat i artikel 121, stk. 2, i TEUF. Disse forebyggende PMU-henstillinger indgår i de landespecifikke henstillinger, som Rådet retter til hver medlemsstat hvert år i juli som en del af det europæiske semester.

3. Korrigerende henstillinger inden for rammerne af proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store ubalancer. Hvis Kommissionen på grundlag af den dybdegående undersøgelse konstaterer, at den pågældende medlemsstat har uforholdsmæssigt store ubalancer, skal den underrette Parlamentet, Rådet, Eurogruppen, de relevante europæiske tilsynsmyndigheder og Det Europæiske Udvalg for Systemiske Risici. Rådet kan efter henstilling fra Kommissionen og i overensstemmelse med artikel 121, stk. 4, i TEUF vedtage en henstilling, hvori det konstateres, at der foreligger en uforholdsmæssigt stor ubalance, og hvori det henstilles til den pågældende medlemsstat at træffe korrigerende foranstaltninger. Rådets henstilling skal beskrive ubalancernes art og virkninger samt gøre nærmere rede for de politiske henstillinger, der skal følges, og inden for hvilken tidsfrist den pågældende medlemsstat skal forelægge en korrigerende handlingsplan.

4. Korrigerende handlingsplaner. Den medlemsstat, for hvilken der indledes en procedure i forbindelse med uforholdsmæssigt store ubalancer, skal forelægge en korrigerende handlingsplan inden for den tidsfrist, der specificeres i Rådets henstilling. Rådet skal på grundlag af en rapport fra Kommissionen vurdere planen for korrigerende foranstaltninger inden for to måneder efter dens fremlæggelse.

5. Vurdering af korrigerende foranstaltninger. Rådet skal på grundlag af en rapport fra Kommissionen vurdere, hvorvidt den pågældende medlemsstat har truffet de anbefalede korrigerende foranstaltninger. Såfremt Rådet konkluderer, at medlemsstaten ikke har truffet disse foranstaltninger, skal det på grundlag af en henstilling fra Kommissionen vedtage en afgørelse (baseret på omvendt kvalificeret flertal) om manglende efterlevelse sammen med en henstilling, der fastsætter nye tidsfrister for gennemførelse af korrigerende foranstaltninger.

6. Eventuelle finansielle sanktioner. De medlemsstater i euroområdet, som ikke følger de henstillinger, der er fremsat i henhold til en procedure i forbindelse med uforholdsmæssigt store ubalancer, kan pålægges graduerede sanktioner, der spænder fra rentebærende deponering til årlige bøder. Den rentebærende deponering eller bøde bør svare til 0,1 % af BNP.

Ved forordning (EU) 2024/1263 af 29. april 2024, som ophæver Rådets forordning (EF) nr. 1466/97, omformes rammerne for overvågning af budgetstillinger og samordning af økonomiske politikker. Den nye forordning interagerer med forordning

(EU) nr. 1176/2011 om forebyggelse og korrektion af makroøkonomiske ubalancer. Inden for denne nye ramme kan Rådet vedtage en henstilling, hvori det anerkender tilstedeværelsen af en uforholdsmæssigt stor ubalance, hvis en medlemsstat ikke opfylder de reform- og investeringstilsagn, der er skitseret i dens nationale mellemfristede plan for finans- og strukturpolitiske tiltag med henblik på at efterkomme de relevante landespecifikke henstillinger i henhold til proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer. Desuden skal medlemsstater, der gennemgår en procedure i forbindelse med uforholdsmæssigt store ubalancer, forelægge en revideret mellemfristet plan for finans- og strukturpolitiske tiltag, der nu fungerer som den korrigerende handlingsplan, der er fastsat i forordning (EU) nr. 1176/2011.

RESULTATER

Siden indførelsen af PMU'en i 2012 er antallet af medlemsstater:

— der anses for at have ubalancer, steget fra 12 til 16 mellem 2012 og 2015, men faldet til 11 i 2018, til 10 i 2019, til 9 i 2020 og 2021 og til 7 i 2022, hvorefter det steg til 9 i 2023

— der anses for at have uforholdsmæssigt store ubalancer, steget fra 0 til 6 mellem 2012 og 2017, men faldet igen til 3 i 2018 og har bevaret dette niveau indtil 2022, hvorefter det faldt til 2 i 2023.

Kommissionen har endnu ikke foreslået at påbegynde proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store ubalancer, til trods for at Rådet og Den Europæiske Centralbank har opfordret til, at procedurens potentiale bør udnyttes fuldt ud, og at den korrigerende del bør anvendes, når det er hensigtsmæssigt.

Alle lande med ubalancer er underlagt en specifik overvågningsproces, som er strengere for lande med uforholdsmæssigt store ubalancer og omfatter dialog med de nationale myndigheder, ekspertbesøg og regelmæssige statusrapporter. Dette skal også gøre det lettere at overvåge gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger i de berørte medlemsstater.

Hvis en medlemsstat anses for at være i risiko for makroøkonomiske ubalancer, kan nogle eller alle de landespecifikke henstillinger, som Rådet har vedtaget inden for rammerne af det europæiske semester, underbygges af PMU'en. I årenes løb er antallet af disse henstillinger steget, men niveauet for gennemførelsen af dem er ikke steget.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Med Lissabontraktatens ikrafttræden er Parlamentet blevet medlovgiver, når det gælder fastsættelse af regler for den multilaterale overvågning (artikel 121, stk. 6, i TEUF).

Retsakterne vedrørende makroøkonomisk overvågning muliggør økonomisk dialog. For at fremme dialogen mellem Unionens institutioner – især mellem Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen – og for at sikre større gennemsigtighed og ansvarlighed kan Parlamentets kompetente udvalg indbyde Rådets formand, Kommissionen og Det Europæiske Råds formand og/eller Eurogruppens formand til at drøfte deres afgørelser eller fremlægge deres aktiviteter inden for rammerne af det

europæiske semester. Som en del af denne dialog kan Parlamentet også give mulighed for at deltage i en drøftelse med en medlemsstat, som er genstand for en henstilling fra Rådet inden for rammerne af proceduren i forbindelse med makroøkonomiske ubalancer.

Sidst på efteråret afgiver Parlamentet en udtalelse om det igangværende europæiske semester (herunder de landespecifikke henstillinger, som vedtages af Rådet) og tager ligeledes resultatet af et fælles møde med repræsentanter for de nationale parlamenters kompetente udvalg i betragtning.

I henhold til PMU'en samarbejder Kommissionen med Parlamentet og Rådet i udarbejdelsen af rækken af makroøkonomiske indikatorer, som skal medtages i den resultattavle, der anvendes til overvågningen af mulige makroøkonomiske ubalancer i medlemsstaterne. I februar 2020 iværksatte Kommissionen en revision af EU's rammer for økonomisk styring, herunder en evaluering af effektiviteten af PMU-forordningerne og de fremskridt, der er gjort i retning af en tættere samordning af de økonomiske politikker og mod fortsat konvergens mellem medlemsstaternes økonomiske resultater.

Parlamentet støtter inddragelsen af de nationale parlamenter gennem årlige møder med medlemmer fra disse parlamenters relevante udvalg. I overensstemmelse med den enkelte medlemsstats retlige og politiske ordninger bør de nationale parlamenter desuden inddrages behørigt i det europæiske semester og i udarbejdelsen af stabilitetsprogrammer, konvergensprogrammer og nationale reformprogrammer med henblik på at øge gennemsigtigheden og ejerskabet af – samt ansvaret for – de afgørelser, der træffes.

Maja Sabol / Samuel De Lemos Peixoto
12/2025